

Anknytning inom dagvård

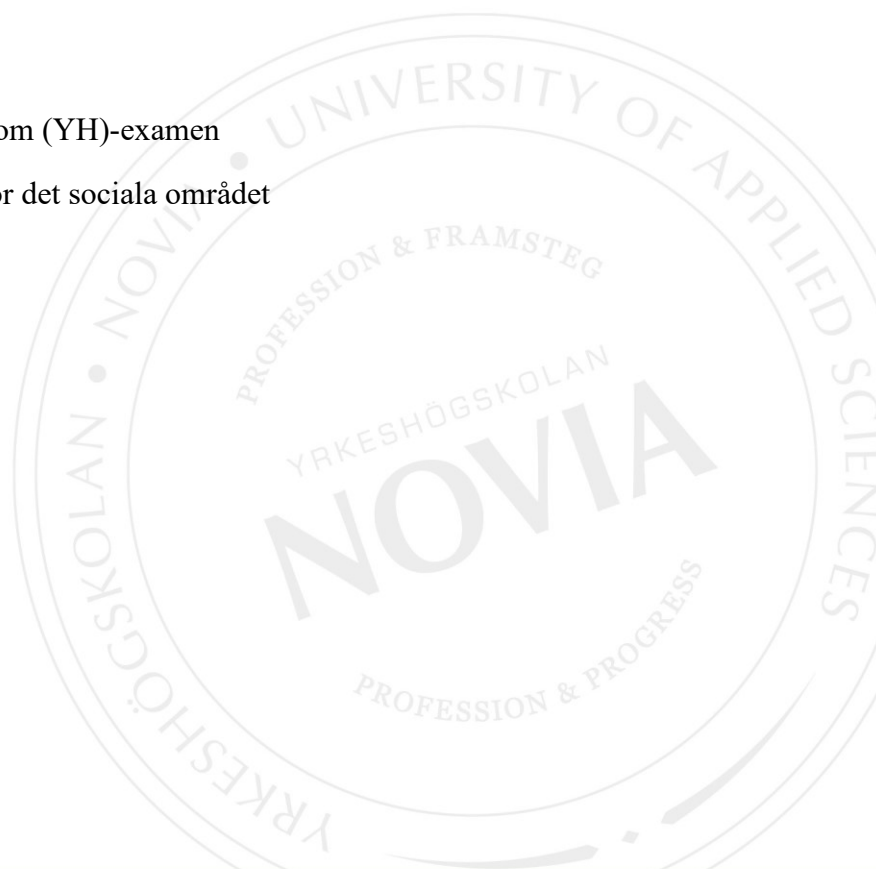
En kvalitativ studie om dagvårdspersonalens kunskap om anknytning i dagvården

Julia Gädda

Examensarbete för socionom (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för det sociala området

Vasa 2020

EXAMENSARBETE

Författare: Julia Gädda
Utbildningsprogram och ort: Det sociala området, Vasa
Inriktning: Småbarnspedagogik och metodik
Handledare: Ralf Lillbacka och Pia Höglund-Ingo

Titel: Anknytning inom dagvård

– En kvalitativ studie om dagvårdspersonalens kunskap om anknytning i dagvården

Datum: 7.5.2020 Sidantal: 32 Bilagor: 1

Sammanfattning

Barns förmåga att knyta an till en vuxen är viktigt för att barnet ska kunna utvecklas och växa i dagvården. Alla barn behöver få känna sig trygga på den plats de spenderar sina dagar vilket i de flesta fall är daghem. Därför behöver personalen inom småbarnspedagogiken ha tillräckligt med kunskap om anknytning och anknytningsteorin för att säkerställa att de är kompetenta nog att vårda finländska barn. Syftet med mitt examensarbete är att undersöka hur mycket personal inom småbarnspedagogiken vet om anknytning och om de använder sig av den kunskapen i deras dagliga arbete med barn. Egenvårdarmodellen har använts av flera finländska daghem i några år och jag vill veta vad personalen som använder sig av modellen tycker om den. Genom en kvalitativ undersökning har jag fått svar på mina frågor och detta framför jag i mitt arbete. Personalen har en allmänt bra uppfattning om vad anknytning är och de flesta använder sig av den här kunskapen i sitt vardagliga arbete. Pedagogerna jag intervjuade fokuserar mera på anknytningen när ett nytt barn börjar och har olika sätt för hur de gör för att barnen ska känna sig trygga med daghemsstarten. Egenvårdarmodellen uppskattas inte i dess original form men är väldigt omtyckt när man anpassar den efter daghemmets behov och möjligheter.

Språk: Svenska Nyckelord: anknytning, dagvård, daghem, egenvårdarmodellen, personal, barn, småbarnspedagogik, pedagog

BACHELOR'S THESIS

Author: Julia Gädda
Degree Programme: Social welfare, Vasa
Specialization: Early childhood education and methodology
Supervisors: Ralf Lillbacka and Pia Höglund-Ingo

Title: Attachment in day care

-A qualitative study about day care personnel's knowledge about attachment in day care

Date: 7.5.2020

Number of pages: 32

Appendices: 1

Summary

A child's ability to attach to a grown-up is necessary so that the child can grow and develop properly in day care centres. Every child deserves to feel safe in the place where they spend a majority of their day which in most cases is day care centres. Therefore, the personnel within the early childhood education needs adequate knowledge about attachment and the attachment theory to ensure that they are competent enough to care for Finnish children. The purpose of my thesis is to describe how much knowledge personnel within early childhood education have about attachment and if they use their knowledge in their day to day work with children. The self-care model has been used by Finnish day care centres for a few years now and I would like to know what the personnel that use this model feel about it. Thru a quantitative study I have found the answers to my questions and presented them in my thesis. The personnel have a good understanding about the meaning of attachment and most of them use this knowledge in their day to day work. The educators I interviewed focused more on attachment when a new child starts and have different methods to ensure that the new children feel safe. The self-care model is not appreciated in its original form but is well liked when its adjusted to the wants and need of a day care centre.

Language: Swedish

Key words: attachment, day care, day care centre, the self-care model, personnel, child, early childhood education, educator

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning	1
2 Syfte	2
3 Anknytning och samspel	2
3.1 Vad innebär anknytningsteorin?	3
3.2 Anknytningsteorins förfäder	4
3.3 Anknytningsmönster	5
3.4 Utvecklingen av anknytningsmönster	5
3.5 De fyra olika anknytningsmönster	6
3.5.1 Trygg anknytning	7
3.5.2 Otrygg undvikande anknytning	8
3.5.3 Otrygg ambivalent anknytning	8
3.5.4 Den desorganiserade anknytningen.....	9
4. Anknytning på daghem.....	11
4.1 Sekundäranknytningsperson.....	11
4.2 Ny på daghemmet.....	12
4.3 Inskolningen.....	13
4.4 Att lämna på daghemmet.....	13
5. Egenvårdarmodellen.....	14
5.1 Framtagandet av egenvårdarmodellen	15
5.2 Inledningen av egenvårdarmodellen	15
5.3 Egenvårdarmodellen i vardagen	16
5.4 En ny egenvårdare.....	17
6. Sammanfattning av teorin	19
7. Metod och tillvägagångssätt	22
7.1 Kvalitativ forskningsmetod	22
7.2 Datasekretess.....	23
7.3 Analysmetod och bearbetning	24
8. Resultatredovisning	24
8.1 Vad har du för kunskap om anknytning?	24

8.2 Var har du lärt dig det du kan?.....	25
8.3 Använder du dig av din kunskap?.....	26
8.4 Vad tänker du på vid inskolningen?.....	27
8.5 Vad tycker du om egenvårdarmodellen?.....	29
9. Slutdiskussion och kritisk granskning	30

1. Inledning

Detta arbete handlar om dagvårdspersonalens beredskap att fungera i ett arbetssamfund där man idag allt mera understryker betydelsen av anknytning. Ett av de grundläggande behov barn har är att känna sig trygga och sedda därför är det viktigt att barn inom dagvården får en bra anknytning till de vuxna som tar hand om dem. Antalet barn som deltar i dagvården idag är betydligt högre än för några år sedan och föräldrar förlitar sig på dagvården allt mera hela tiden. Över hälften av alla 4-åringar i Finland får någon typ av dagvård och siffran ökar varje år, antalet timmar barnen spenderar på dagis blir också flera. När dagvården får en allt större roll i de finska barnens liv är det viktigare än någonsin att vi har kompetent personal som kan tillgodose barnens behov.

Anknytningen till vuxna som finns i ett barns liv präglar dem senare i livet, till exempel deras förmåga att skapa hälsosamma relationer och grund trygghet i sig själva som vuxna. De tidiga åren är väldigt viktiga i en människas liv och det handlar inte bara om föräldrarna som fostrar barnet i hemmet. Alla som har en kontinuerlig kontakt med barnet kan ha en betydande roll i barnets utveckling till vuxen människa.

Det finns olika sätt att trygga barnens behov i dagvården om flera olika metoder. En metod som det pratats mycket om och som blir allt vanligare i finländsk dagvård är egenvårdarmodellen. Eftersom det är dagvårdspersonalens uppgift att iscensätta de värderingar som finns i finländsk dagvård är det också viktigt att personalen känner till och omfamnar dessa värderingar. Det bli därför intressant att fråga sej vad personalen egentligen anser om egenvårdarmodellen?

Det finns rikligt med forskning som berör just anknytning och anknytningsteorin. Till en början handlade forskningen först och främst om anknytningen mellan spädbarn och föräldrarna (framförallt modern) men allt efter att åren går utvecklas forskningen till att undersöka högre upp i åldrarna på barnen och alla betydelsefulla vuxna i barnens liv. Kan dagvårdspersonalen i Finland tillräckligt för att kunna vara en trygghet i barnens vardag? Vad gör man vid inskolningen av ett nytt barn för att uttryckligen knyta an till detta nya barn? Det finns olika sätt att trygga barnens behov i dagvården, man kan användas sig av flera olika metoder. Egenvårdarmodellen är en metod som ska svara mot barnets behov att bli bekräftat och sett av dagvårdspersonalen. Vad tycker personalen som använder sig

egenvårdarmodellen om den? (Broberg, Granqvist, Ivarsson & Risholm Mothander, 2015, s. 39)

2. Syfte

Syftet med detta examensarbete är att få en förståelse för vilken kunskap personalen inom småbarnspedagogik har om anknytning och deras åsikter om egenvårdarmodellen. Hur gör personalen för att knyta an med barnen? Vilka metoder använder de sig av? Jag kommer även i mitt arbete försöka ta reda på om personalen inom småbarnspedagogiken använder sig av anknytningsteorin i sitt vardagliga arbete, tänker de på det i sitt jobb?

Mina mest centrala frågeställningar i mitt arbete är:

-Vad är dagvårdspersonalens kunskap om anknytning?

-Hur använder de sig av den kunskapen?

-Vilka fördelar/nackdelar har egenvårdarmodellen?

Jag kommer i mitt arbete endast fokusera på personalens kunskap så därför kommer jag inte ta reda på barnens tidigare anknytning till sina vårdnadshavare. Jag har valt att avgränsa mitt område för att kunna fokusera på mina centrala frågeställningar så att mitt arbete inte blir för brett.

3. Anknytning och samspel

I detta kapitel kommer jag ta upp teori till anknytning och samspel. Jag kommer redogöra för av det betyder och var anknytningsteorin har sin grund. Jag kommer fokusera på de kändaste personerna inom forskning av anknytning och redogöra deras mest framstående bidrag till hur vi ser på anknytning idag.

3.1 Vad innebär anknytningsteorin?

Anknytning definieras enligt Nationalencyklopedin ”som att stå i förbindelse med någon större helhet.” När vi pratar om anknytning mellan barn och vårdare kommer begreppet från engelskans *attachment*. Då handlar det om att en varelse som är svagare och behöver en annan starkare varelse. Anknytningsteorin förklarar det emotionella band som finns mellan ett barn och dess förälder eller vårdare. Anknytning bildas genom samspelet med sina vårdare och skapar inre mentala representationer hos barnet. De mentala representationerna lämnar kvar i ett barns hjärna och blir en viktig del av barnets personlighetsutveckling. (Broberg, Granqvist, Ivarsson & Risholm Mothander, 2015, s. 13)

När ett barn tyr sig till en stabil vuxen som klarar av att läsa av barnets behov utvecklas barnets sociala och känslomässiga förmåga, vi kallar detta för *socioemotionell utveckling*. Det är i nära relationer som vår hjärna utvecklas emotionellt. Detta innebär att det krävs mera än att hålla ett barn vid liv för att dess hjärna ska utvecklas på rätt sätt. Även om barnet får mat, värme och sömn så behöver det också någon att knyta an till som bekräftar barnet. Personen behöver vara återkommande det går heller inte att byta personer hela tiden som kommer för att bekräfta barnet, det behövs minst en välbekant lukt, röst och ansikte. (Brandtzaeg, Torsteinson & Öiestad, 2016, s. 18-19)

De flesta barn har flera personer i sin närhet som de knyter an till, traditionellt har majoriteten av barn en mamma och en pappa som tar hand om dem. Många barn har också mor- och farföräldrar som är närvarande i deras liv och de kan också bli anknytningspersoner för barnet. Terje Grina skriver i sin bok *Den livsviktiga anknytningen* om att det finns en sorts anknytningshierarki för barn. Spädbarn spenderar ofta majoriteten av sina första månader med sin mamma och hon blir därför oftast den primära anknytningspersonen för barnet. Den andra vårdnadshavaren spenderar också mycket tid med barnet och bildar ett starkt band så att barnet känner sig trygg med den personen också. Det är när barnet har ett val mellan sina anknytningspersoner som man kan se vem det har som primär anknytningsperson. Till exempel kan pappan till barnet gott och väl ta hand om barnet när mamman är borta men när hon kommer hem kan man se att barnet väljer mamma före pappa när det söker tröst. Grina skriver däremot att primär personen kan ändra tills barnet är upp till sex-sju månader om då pappan till exempel börjar spendera majoriteten av tiden med barnet under en längre tid. (Grina, 2015, s. 38-39)

3.2 Anknytningsteorins förfader

Den finns en frontfigur för anknytningsteorin som kan ses som en av de viktigaste personerna som forskat i de som vi idag vet om barns tidiga utveckling. Det var John Bowlby som började titta närmare på själva anknytningssystemet. Han jobbade på en skola och såg ett samband hos sina elever som hade depression, oro och ångest och dessa elever behandlades i större utsträckning för asocialt beteende. Hans intresse växte för att försöka förstå hur avsaknaden av en trygg vårdnadshavare lämnar spår när barnen växer upp och har negativa följder. Detta var under sent 1920-tal men det tog fram till mitten av decenniet innan han ombads göra en sammanställning av sin forskning av Världshälsoorganisationen WHO, det var på grund av andra världskriget som det tog så pass länge. Man hade massor av barn i världen som mist sina föräldrar i kriget och man ville veta hur detta påverkar barnen.(Broberg, Granqvist, Ivarsson & Risholm Mothander, 2015 s. 38-40)

John Bowlby menar att orsaken till att många inte tog anknytningsteorin på så stort allvar var att han vid tidigare tillfällen inte kunnat göra tillräckligt stor skillnad på anknytning och anknytningsbeteende. Bowlbys forskning var så pass ny för de andra inom psykoanalysen att den snabbt avfärdades och underminerades som behaviorism när de inte förstod termerna.(Bowlby, 2010, s. 51)

Bowlby arbetade inte ensam med att fastställa anknytningsteorin och göra den allmänt känd i världen. Mary Ainsworth, en amerikansk utvecklings psykolog tog med sig anknytningsteorin som tidigare mest gjort sig känd i Europa till Amerika. Det är enligt Bowlby själv tack vare Ainsworth som anknytningsteorin tog sitt fäste i USA under 1960-talet och framåt. Mary Ainsworth hade gjort egna observationer under sin forskning i Uganda och barnens förmåga att knyta an till flera mammor när barnen i byn kollektivt togs hand om av mammorna i byn. (Broberg, Granqvist, Ivarsson & Risholm Mothander, 2015, s. 27-30)

Det finns naturligtvis flera personer som varit med och format anknytningsteorin som vi känner till den idag. Bowlby har tagit idéer från personer som forskat utvecklingspsykologi, beteendemönster med mera, en av de mest kända han inspirerades av var Sigmund Freud. Han var även öppen med att han fått hjälp med att göra undersökningar och bolla idéer med personer från olika studieområden och länder. Paret Robertson jobbade för Bowlby under 1950-talet och gjorde under flera år en fältstudie på ett sjukhus i London där de undersökte barnens reaktioner till att vara ifrån sina föräldrar. En grupp biologer, psykologer, sociologer

och socialantropologer blev en viktig stimulans för Bowlby när han deltog i ett seminarium. Han fick ett stöd av dem som han inte fick från det psykoanalytiska sällskapet i Storbritannien. (Broberg, Granqvist, Ivarsson & Risholm Mothander, 2015, s. 41-44)

3.3. Anknytningsmönster

I detta kapitel kommer jag mera ingående beskriva vad anknytningsmönster är, hur de uppkommer och hur de kan ta sig uttryck. Det finns olika typer av anknytning som skapas beroende på hur ett barn har möjlighet att knyta an till sin/sina vårdare. Det är i första hand vårdarna till barnet som har makten över hur barnet tillåts bli anknutet eftersom att ett litet barn inte kan påverka sin livssituation speciellt mycket. Föräldrar kan medvetet och omedvetet skapa bra och dåliga anknytningsmönster därför är det viktigt att alla som har kontinuerlig kontakt med ett barn, vare sig det är en förälder, mor- och farförälder, pedagog eller någon annan, bör de ha kunskap om hur deras sätt att bekräfta ett barn påverkar dem. Man brukar prata om fyra olika anknytningsmönster i anknytningsteorin. Trygg anknytning, otrygg-undvikande anknytning, otrygg-ambivalent anknytning och desorganiserad anknytning. De anknytningsmönster som skapas som barn bär man med sig spår av till vuxen livet. (Grina, 2015, s. 43-44)

3.4 Utvecklingen av anknytningsmönster

Malin Bergström skriver i sin bok *Lyhört föräldraskap*, ”barns behov av anknytning är lika absolut som behovet av mat och sömn.” Det är beroende på hur föräldrarna svarar på ett barns behov som avgör vilket anknytningsmönster som skapas men det skapas inte under en specifik tid. När ett spädbarn är hungrigt så gråter det för att signalera detta till den som tar hand om barnet samma sak när det är trött, har ont eller något annat som det vill ha hjälp med. Spädbarn gråter också för att dom vill ha närhet, då kan de signalera att nu vill jag att min förälder plockar upp mig och håller mig. Efter en ospecifik tid så har barnet byggt upp i sitt minne en sorts bank av erfarenheter för vad som kommer hända om barnet gråter. När ett barn ständigt blir bekräftad när det gråter byggs med tiden upp ett visst anknytningsmönster. Föräldrar kan svara på ett barns gråt på oändligt många sätt, barnet skapar då ett mönster beroende på föräldrarnas upprepade respons. (Bergström, 2013, s. 132)

När du kontinuerligt svarar på ett barns behov på ett visst sätt byggs alltså ett anknytningsmönster. Detta behöver däremot inte betyda att ett anknytningsmönster skapas för att du svarar fel på ditt barns behov några gånger eller att ett mönster inte skulle kunna gå att bryta efter flera år. Föräldrar kan i sin goda vilja att skapa en så bra och trygg anknytning som möjligt följa trender och metoder som flera år senare visar sig vara mer negativa än positiva för en trygg anknytning. Bergström menar att man under hela livet skapar olika typer av anknytningsmönster till de människor man har en relation med även som vuxen, då framför allt i en parrelation. (Bergström, 2013, s. 133)

De anknytningsmönster som bildas är inte bara psykologiska och minnesbilder, de bygger bokstavligen upp hjärnan och formar den baserat på de erfarenheterna som barnet har. När ett barn föds har dess hjärna fullt av nervceller som är mera och mindre utvecklade. Hjärnan är inte färdig utvecklad innan 25 års ålder och när ett barn är litet utvecklas hjärna otroligt snabbt de första åren. När ett barns behov bemöts av föräldern som att mamman tröstar det varje gång det gråter så aktiveras nervceller i hjärnan och de nervceller som inte blir aktiverade försvinner. På så sätt bildar anknytningsmönstren hjärnan också rent biologiskt. (Bergström, 2013, s. 135)

Dessa anknytningsmönster bildas på samma sätt hos barn i alla olika länder. Man kan se likheter på hur barn fostras i olika kulturer på liknade sätt. Av olika forskningar runt om i världen kan man se att det finns nästan samma proportion av de fyra olika anknytningsmönstren i alla länder. Runt 60 till 70 procent av barn i hela världen har en trygg anknytning till minst en förälder. Fördelningen av de andra anknytningsmönstren ser man däremot skillnad i landets kultur och vad som är normen för uppfostran i olika delar av världen. (Bergström, 2013, s. 137)

3.5 De fyra olika anknytningsmönstren

Som det nämndes i föregående kapitel så finns det fyra olika anknytningsmönster. Trygg anknytning och tre olika typer av otrygg anknytning. De tre olika typerna av otrygg anknytning är, undvikande anknytning, ambivalent anknytning och desorganiserad anknytning. Barn som har en typ av otrygg anknytning känner ofta att de måste få kontakt med en vuxen på ett mera komplicerat sätt än att direkt säga vad det är de vill. Till exempel genom att starta bråk eller liknande beroende på vilken typ av otrygg anknytning det handlar om. Dessa barn har svårare att sätta ord på sina känslor för att de saknar verktygen till det.

För att vi ska få en bättre bild av de fyra olika anknytningsmönstren så kommer jag djupdyka i dem i de följande kapitlen. Jag vill förklara hur ett barns beteende påverkas av ett visst anknytningsmönster och vilket beteende föräldrarna har för att detta beteende ska uppstå. (Brandtzaeg, Torsteinson, Öiestad, 2016, s.103-107)

3.5.1 Trygg anknytning

Föräldrar som klarar av att tillgodose sitt barns behov och svara på dess signaler på rätt sätt hjälper sina barn att utveckla en trygg anknytning, detta klarar majoriteten av föräldrar i världen av. Den trygga anknytningen innebär att barnet växer upp och får en god relation med sig själv. Anknytningsmönstret gör att man får en stabil självkänsla, känner att man har en mening och är viktig. När barnet har gråtit och en förälder tröstat flera gånger om under åren så har barnet lärt sig att det finns någon som är där för mig när jag behöver det, som lyssnar på mina känslor och tröstar mig tills jag blir nöjd igen. Barnet lär sig att man kan lita på människor, de vill mig väl och hjälper mig då jag behöver det. I den trygga anknytningen växer barnet upp och lär sig uttrycka sina känslor utan att behöva skämmas. Barnet kan skapa goda och hälsosamma kompisrelation och senare goda parrelationer. (Grina, 2015, s.44-45)

Man kan se vilken typ av anknytningsmönster ett barn har och ett barn med trygg anknytning vågar krypa runt och upptäcka sin omgivning för att sedan krypa tillbaka till sin förälder för att få bekräftelse och sedan iväg igen. Detta kallas för trygghetscirkeln, barnet vill lära sig och upptäcka världen samtidigt som det vill veta att den trygga famnen är kvar när barnet återvänder. I boken *Se barnet inifrån* kallas föräldern som är den trygga famnen för ”trygg bas” och när barnet kommer för att få bekräftelse så beskriver man i boken det som att barnet vill ”fylla på sin bägare”. Vi kan se det som att när barnet är hos sin förälder så tankas dess ”bägare” full av bekräftelse, när ”bägaren” är fylld kan barnet återgå ner till golvet för att fortsätta leka och upptäcka. Vart efter tiden går så minskar bekräftelsen som finns i ”bägaren” hos barnet och det behöver komma tillbaka för att tanka igen. Åldern på barnet spelar stor roll ifall barnet kan gå så långt att föräldern är utom synhåll, personligheten på barnet inverkar också, desto äldre barnet blir desto längre tid så klarar det av att vara ifrån den ”trygga basen”. (Brandtzaeg, Torsteinson, Öiestad, 2016, s. 22-23)

3.5.2 Otrygg undvikande anknytning

Vid en undvikande anknytning så får barnet sina behov bemötta bara ibland. De emotionella behoven och bekräftelsen som barnet signalerar blir ibland inte bemötta för att föräldern inte kan eller vill bemöta dem. Barnet lär sig att det får lösa vissa problem på egen hand för det finns inte alltid någon som hjälper. Barnet slutar att be om hjälp med de saker som barnet lär sig är "onödiga", till exempel ett barn som leker på golvet blir skrämmd av en smäll, barnet vet inte varifrån smällen kommer och blir rädd och söker sig till "den trygga basen". Föräldern vet att smällen kom från köket och att det inte var något farligt och tycker därför att barnet inte behöver lämna sin lek och nekar därför barnet en trygg famn. När en lekkloss faller på barnet så att det gör ont däremot så kan föräldern förstå varför barnet gråter och hen kommer för att trösta barnet. Barnet lär sig med detta att det bara får hjälp och tröst vid vissa situationer och börjar själv avgöra när det klarar sig själv. Barn med otrygg-undvikande anknytning kan ses som självständiga individer som vill lösa sina problem på egen hand vilket kan låta positivt men dessa barn stänger av olika känslomässiga aspekter istället för att fråga hjälp av andra. Föräldrar till dessa barn har ofta själva blivit avvisade som barn och klarar inte av att tillgodose barnet med något som de själva inte har fått. På så sätt går detta anknytningsmönster lätt i arv i flera generationer. Föräldern kan ha lättare och svårare med att hantera barnets olika känslor beroende på vilka egna förmågor hen har att hantera dessa känslor. Typiskt för personer med otrygg-undvikande anknytning är att jobba för mycket och inte klara av att ta emot eller fråga om hjälp, detta leder i många fall till att man går in i väggen. (Grina, 2015, s. 46-47)

3.5.3 Otrygg ambivalent anknytning

Den otrygga-ambivalenta anknytningen så precis tvärtemot den undvikande när det gäller barnets sätt att hantera situationer. Föräldern kan vara mycket närvarande i vissa lägen för att sedan bli mycket frånvarande. Barnet blir därför väldigt stressat och känner att det hela tiden behöver kontrollera att förälder finns där, behovet att vara nära föräldern blir större än att utforska och vara nyfiken. I stället för att leka på golvet kommer barnet vilja vara vid "den trygga basen" hela tiden och när "den trygga basen" inte är där känner barnet sig ängslig och orolig så att det stör leken. (Grina, 2015, s. 47-48)

Föräldrar till dessa barn har ofta missbruksproblematik eller mental problem som depression eller ångest. Föräldern kan vara där fysiskt men inte helt mentalt närvarande eller så är föräldern bort rent fysiskt i längre perioder till exempel hos familjer där föräldrarna är separerade. Viktigt att notera är att ett barn inte alls behöver utveckla en ambivalent anknytning bara för att föräldrarna är skilda. De otrygga-ambivalenta barnen har hela tiden på varningslamporna i huvudet vilket gör att barnet är på helspänn och vet aldrig vad det ska vänta sig. Eftersom att närvaron och frånvaron hos föräldern är oberäknelig så väljer barnet att inte lämna förälderns sida när den väl är på plats för barnet vet inte om föräldern är kvar när barnet kommer tillbaka. (Grina, 2015, s. 48)

Dessa barn med ambivalent anknytning växer upp och blir osäkra på personer i sin omgivning. De kan aldrig vara säkra på vilket bemötande de får och har svårt att lita på människor även om de kanske gärna är runt dem. Otrygga-ambivalenta barn tycker att det är lugnt och meningsfullt med samspel till andra människor vissa stunder men stressande och oberäkneligt andra stunder. Det kan vara svårt att ha en relation med en ambivalent person eftersom att deras tillit och behov av en relation kan variera som dag och natt. (Grina, 2015, s. 48)

3.5.4 Den desorganiserade anknytningen

Den sista typen av anknytningsmönster är den desorganiserade anknytningen. Desorganiserade barn saknar helt förmågan att skapa egna lösningar när de får problem som de behöver hantera. Föräldrarna till dessa barn saknar helt och hållet verktygen som behövs för att lugna sitt barn när det behövs. Man pratar om abdikerande och skrämmande/skrämda föräldrar. De abdikerande föräldrarna är mycket passiva och når sällan ut till barnet själv för att hjälpa, ifall barnet leker på golvet och skadar sig så får barnet själv ta sig till den ”trygga basen” även om föräldern iakttagit det som hänt. När barnet blir lite äldre så finns det avsaknad av regler för att hålla barnet tryggt och säkert. Föräldern säger inget även om barnet håller på med något som kan vara farligt för barnet. Barnet lämnas ensamt med sina problem men kan inte lösa dem själva som det undvikande barnet. Det undvikande barnet lär sig att det får hjälp med vissa problem men inte med andra, så det lär sig att sortera vilka problem det ber om hjälp med när det inte kan själv. Hos det desorganiserade barnet så lämnar föräldern dem med problem som de absolut inte klarar av att lösa själva så barnet lär sig att det är hjälplöst. (Grina, 2015, s.50, 53-54)

De skrämmande föräldrarna kan handla om föräldrar som leker skrämmande lekar som inte passar barnets ålder och även om barnet blir rädd så fortsätter de. Det finns också lekar som inte nödvändigtvis är direkt hotfulla men barnet blir rädda av dem, till exempel att leka att barnet är osynligt. Barnet tror på föräldern och blir förtvivlad men föräldern klarar inte av att läsa av barnet tillräckligt bra och fortsätter. Skrämnda föräldrar reagerar med att själva bli rädda när ett barn är rädd så barnet lämnar återigen utan hjälp. Föräldrar som saknar förmågan att hantera rädsla eller sorg eller liknade känsla kan själva uppleva den känslan som barnet har och då kan föräldern inte hjälpa. Det kan bero på egna anknytningsmönster, trauman eller diagnoser som gör att föräldern inte klarar av detta. (Grina, 2015, s.51-52)

Abdikerande och skrämmande/skrämnda föräldrar lämnar barnet lika hjälplöst och den person som barnet vill ha hjälp av är den som skapar problemet eller gör det värre vilket lämnar barnet i en rädsla som inte har ett slut. Ett exempel på både skrämmande och skrämnda föräldrar är de barn som varit tvungna att bevittna våld i hemmet. När den ena föräldern är den skrämmande så dit kan man inte vända sig och den andra föräldern är en skrämnda så den klarar heller inte av att trösta och lugna. Terje Grina skriver *"En rädd människa kan inte lugna en annan rädd människa.."* så barnet lämnar med rädslan som ett olösbart problem. (Grina, 2015, s. 53, 55)

Barn med desorganiserat anknytningsmönster saknar verktyg för lösningar. När en människa utsätts för en farlig situation finns det tre olika lösningar, fly, gå till attack eller stelna. Dessa utvägar är universella och fanns även i oss människor för flera 1000 år sedan men de saknas hos personer med desorganiserad anknytning. Vi får därför se lösningar som är motsägelsefulla och förvirrande hos de här personerna. (Grina, 2015, s. 57)

Om vi går tillbaka till exemplet med barnet som leker på golvet så finns det inte bara ett sätt barn med desorganiserat anknytningsmönster kan uppvisa. Desorganiserat anknytningsmönster kan ta sig uttryck på många olika sätt eftersom att barnet saknar lösningar så kan de i princip hitta på nya hela tiden men det finns ändå några som är vanliga. Motsägelsefullt beteende kan innebära att när barnet blir skrämt när det leker så påbörjar de processen att återvända till "den trygga basen" men avbryter sig själv innan de är framme. Beteende som är felriktat eller saknar riktning kan innebära att när barnet blir skrämt uppsöker de en person som de inte har någon anknytning till eller gömmer sig. (Grina, 2015, s. 58-59)

Att desorganiserade barn vänder sig till självskadebeteende är också vanligt, barnen kan av utomstående uppfattas skada sig själva utan orsak. En del kan verka fullt fungerande och

gömma en ätstörning till exempel och andra kan bli utåtagerande både mot sig själv och mot andra. (Grina, 2015, s. 60)

4. Anknytning på daghem

Alla barn söker trygghet hos en vuxen person som nyfött barn, det är från födseln inprogrammerat i oss alla. Detta finns kvar i oss även när vi har våra anknytningspersoner och har bildat ett anknytningsmönster. Barn som börjar dagis kommer bli lämnade under några timmar hos okända vuxna som nu är deras nya ansvarspersoner för att de ska överleva. Desto äldre ett barn blir desto mera självständigt blir det också eftersom att barnet klarar av en del saker på egenhand. Men inget barn under skolåldern klarar sig själv i flera timmar under dagen. Därför kommer barnet på dagis behöva en ny anknytningsperson. (Brandtzaeg, Torsteinson, Öiestad, 2016, s. 18-19)

Det finns skrivet i vår finska lag att alla barn har rätt till en jämlik dagvård som är främjande för varje barns hälsa och utveckling. Barn har enligt lagen rätt till en dagvård där de kan växa och lära sig utifrån de möjligheter varje individuellt barn har. Personalen på daghem har därför en skyldighet att skapa en miljö där barnet kan lära sig och utvecklas. (Lag om småbarnspedagogik, 540/2018, 3 §)

Det hör till personalen på daghem att stöda barn så att de kan utvecklas och växa på ett hälsosamt och naturligt sätt. För att barns skall klara av att lära sig nya saker behöver det känna sig tryggt. Ett barns behov att utforska är ett lika stort grundläggande behov som anknytning. Småbarn behöver utforska för att lära sig nya saker om sig själv och sin omgivning. (Brandtzaeg, Torsteinson, Öiestad, 2016, s. 20-21)

4.1 Sekundäranknytningsperson

I dagvården kommer barn att knyta an till en sekundäranknytningsperson. När den primära anknytningspersonen inte längre är tillgänglig så kommer barnet vända sig till den sekundära anknytningspersonen. Den sekundära anknytningspersonen är därför inte mindre viktig på något sätt utan behöver finnas nära till för att ge barnet trygghet. Ett barn kan ha många

sekundära anknytningspersoner och det har även visat sig vara bra för barn att ha flera sekundära anknytningspersoner. Mormor, morfar, farbröder, mostrar, kusiner och äldre syskon är vanliga sekundära anknytningspersoner. Dagvårdspersonalen blir med tid också sekundära anknytningspersoner i ett barns liv. (Brandtzaeg, Torsteinson, Öiestad, 2016, s. 27-29)

4.2 Ny på daghemmet

För ett barn är det omvälvande att vara ifrån sina föräldrar och vara tillsammans med många nya barn och vuxna. Barnens nervsystem är inte fullt utvecklade vid den här åldern ännu och detta gör också att övergången från att vara hemma med bekanta personer till att vara på en ny plats med många nya personer är oroligt för ett barn. Barn klarar i många fall bra av att hitta en ny person på dagis som de knyter an till och personen blir då barnets sekundära anknytningsperson. (Brandtzaeg, Torsteinson, Öiestad, 2016, s. 154-155)

När ett nytt barn börjar på dagis brukar man benämna den första tiden för inskolningen. Genom att ha en inskolning så får barnet tid att lära känna de personer i personalen som kommer ta hand om barnet. Det kan vara bra att ha två kontaktpersoner för ett barn så att det alltid finns någon som barnet känner på plats. Detta underlättar även för barnet ifall en av kontaktpersonerna är sjuk. Personalen själv gynnas även av detta eftersom att det ger dem en ansvarskänsla till de barn som de är kontaktperson åt. (Brandtzaeg, Torsteinson, Öiestad, 2016, s. 155)

Det är viktigt att lära känna barnet innan själva dagvården börjar, och det vanliga är att en eller två ur personalen har ett inskolningssamtal med föräldrarna. Personalen får där en chans att lära känna barnet och familjen samt deras bakgrund vilket kan underlätta kontakten med barnet på dagis. I praktiken så kan personalen åka hem till familjen eller så kommer de till dagis. I en del fall så kan den första kontakten vara att dagvårdspersonalen skickar hem en blankett med frågor som föräldrarna får svara på. Ifall dagisstarten känns trygg för föräldrarna så är det större chans att barnet känner sig tryggt. (Brandtzaeg, Torsteinson, Öiestad, 2016, s. 156-157)

4.3 Inskolningen

När barnet skolas in på dagis behöver minst en förälder vara kvar på plats som trygg bas för barnet. Det är viktigt att föräldern inte lämnar barnet ensamt med kontaktpersonen innan barnet visar att det känner sig tryggt. Barnet kommer i samma stund också lära känna de andra barn som finns i gruppen vilket ökar trygghetskänslan hos barnet. (Brandtzaeg, Torsteinson, Öiestad, 2016, s. 159)

Barnet behöver under den första tiden som det är på dagis vara nära sina kontaktpersoner. Ifall aktiviteter eller utflykter planeras behöver barnet vara i den grupp där det har sina kontaktpersoner. Även om ett barn varit på dagis en tid redan och kan tyckas känna sig tryggt i gruppen är det viktigt att det är kontaktpersonen som sköter situationer där barnet kan känna sig osäkert. Dessa situationer kan vara blöjbyte, när barnet behöver tröst eller vid vilan. (Brandtzaeg, Torsteinson, Öiestad, 2016, s. 160-161)

4.4 Att lämna på daghemmet

Att bli lämnad av sin förälder på dagis är något som är utmanande för många barn. Det är svårt för barn att skiljas från sina primära anknytningspersoner även om de trivs på dagis. Barnet blir lätt stressat eller oroligt vid lämningen men personalen på dagis kan underlätta situationen. Personalen kan prata med föräldern om hur morgonen har varit eller vad som hänt innan de kom för att få en bild av barnets sinnesstämning. Personalen behöver även ha en rutin för mottagandet av ett barn för att barnet ska känna att ”någon har sett att jag är på plats”. Idealet är att kontaktpersonen tar emot barnet när det kommer eftersom att det är en person som barnet har tillit till. (Brandtzaeg, Torsteinson, Öiestad, 2016, s. 164-166)

För barns anknytningsbehov är det viktigt att man tar god tid på sig vid själva avskedet. Har barnet varit ledigt under flera dagar kan avskedet vara extra svårt och barnet kan behöva en längre tid på sig att krama hejdå till sin förälder. Personalen behöver finnas som stöd åt föräldrarna och man kan prata om bra och mindre bra sätt att ta avsked av sitt barn på ett föräldramöte eller vid ett föräldrasamtal. Det kan underlätta för barnet att varje avsked har liknade rutin, till exempel att man går till fönstret och vinkar till föräldern. Rutiner och förutsebarhet är bekvämt för barn och då får avskedet ett tydligt avslut. Föräldrarna kan

också ha svårt vid lämningen speciellt om man är tvungen att lämna sitt barn som är ledset. I sådana fall kan det vara bra att meddela föräldern efter en stund hur det gick efter att föräldern lämnade. (Brandtzaeg, Torsteinson, Öiestad, 2016, s.166-168)

Barn vänjer sig efter en tid med att vara ifrån sina föräldrar och det kan vara bra att på dagis ha en dagsrutin som ser ungefär likadan ut varje dag. Barn lägger märke till att rutinerna ser liknade ut varje dag och hittar en trygghet i detta. Ett långt och tydligt avsked är ett sätt som barnet kan hitta trygghet på dagis men man kan även sätta upp bilder på barnens anknytningspersoner som de kan titta på när de känner sig otrygga. Bilderna underlättar avskedet från föräldrarna. (Fahrman, 1991, s. 116)

För barn är separationen från föräldrarna väldigt känslig och reaktionerna kan jämföras med reaktionerna när det sker ett dödsfall. Barn går ofta genom tre olika faser vid en separation, sorg, ilska och anpassning. Dessa tre faser sker även vid dödsfall så själva lämningen på dagis kan för barn kännas väldigt allvarlig. Småbarn saknar också tidsperspektiv så för dem känns tiden mycket längre än för en vuxen person. När själva återföreningen sker kan barnet reagera med att avvisa föräldern. När föräldern kommer för att hämta sitt barn som varit väldigt ledset när föräldern lämnade, kan det förväntas att barnet kommer bli glad när det bli hämtat igen. Det är vanligt att barnet istället är aggressivt, avvisande eller ignorerar föräldern. (Fahrman, 1991, s. 122-123)

5. Egenvårdarmodellen

Detta kapitel kommer handla om egenvårdarmodellen. Alla personer som jag har intervjuat i denna studie använder sig av egenvårdarmodellen i någon utsträckning. Jag kommer beskriva vad egenvårdarmodellen handlar om och hur den tar sig uttryck i vardagen på ett daghem. Metoden har för- och nackdelar och jag kommer ta upp några av dem mest nämnda. I detta kapitel kommer jag även klargöra hur man kan använda sig att delar av egenvårdarmodellen. Den populära metoden används ofta inte fullt ut, utan man anpassar den till behovet och i vilken utsträckning dagvårdsplatsen ha möjlighet att använda modellen.

5.1 Framtagandet av egenvårdarmodellen

Det var under mitten av 2000-talet som Katri Kanninen och Arja Sigfrids började utarbeta olika tillvägagångssätt att göra daghemsstarten så trygg som möjligt för barn under tre år. Flera år av forskning och handledning på daghem av Kanninen och Sigfrids på olika håll i Finland ledde till boken *Med barnaögon*. Kanninen och Sigfrids fick hjälp av Ann Backman vid framtagningen av denna handledningsbok för egenvårdare. Tack vare denna bok har Kanninen och Sigfrids kunnat utbilda flera egenvårdare än de tidigare hade möjlighet till. Boken är menad att användas som guide och verktygslåda för egenvårdare. (Kanninen, Sigfrids & Backman, 2009, s. 15-17)

5.2 Inledningen till egenvårdarmodellen

Den tidiga kontakten mellan föräldrarna och dagvårdspersonalen hör till dagvårdspersonalens ansvarsområde. När en familj fått reda på att deras barn fått en plats på ett daghem så ska daghemmets personal kontakta familjen med nödvändig information om daghemmet. Det är viktigt att fördela mängden information som man måste delge föräldrarna och veta när det passar att ta upp vad. I detta skede behöver föräldrarna få veta vem som jobbar på daghemmet, hur stor grupp det är, kontaktuppgifter och dylikt, tider för lunch och mellanmål är mindre viktigt i detta skede och man kan spara det till när föräldrarna och barnet kommer på besök till daghemmet. (Kanninen, Sigfrids & Backman, 2009, s.100)

Till en början är det viktigaste att fokusera på barnets anpassning och trygghet. När daghemspersonalen kommit överens om vem som blir barnets egenvårdare så kan egenvårdaren och föräldrarna boka in hembesök eller besök på daghemmet. Föräldrarna får svara på frågor och berätta om sitt barn för att egenvårdaren snabbt ska lära känna barnet och veta barnets bakgrund, familjesituation och allmänt hur barnet mår och fungerar. Det är också viktigt att barnet och föräldrarna får gott om tid att i lugn och ro utforska daghemmets utrymmen och gård där barnet kommer vistas. I denna viktiga inledning till dagvården är det extra viktigt att personalens samarbete fungerar bra. Träffarna med egenvårdaren måste passa föräldrarnas jobbtider och andra faktorer samtidigt som det måste passa in i daghemmets schema. Egenvårdaren behöver få tid att ostört kunna prata med föräldrarna och barnet och därför måste man se till att det finns tillräckligt med personal under besöket

så att egenvårdaren inte behövs i barngruppen just då besöket sker. (Kanninen, Sigfrids & Backman, 2009, s. 100-101)

Kanninen, Sigfrids och Backman redogör för hur starten till dagvården kan gå till för att få en smidig början, i boken pratar de om en så kallad mjuklandning. Författarna beskriver hur inskolningen till dagvården kan ske för att barnet ska känna sig tryggt på daghemmet och trygg med sin egenvårdare. Under det första besöket så ska en eller båda föräldrarna vara närvarande hela tiden oavsett om besöket sker på daghemmet eller hemma hos barnet. Föräldern/föräldrarna kan däremot försöka hålla sig i bakgrunden i slutet av besöket så att barnet kan knyta an till egenvårdaren ifall barnet är bekvämt nog att göra det. Vid följande besök kan föräldern vara borta en liten stund så att barnet får se att det går bra och föräldern kommer tillbaka som den lovat. Nästa besök kan ske följande vecka och då kan man förlänga tiden barnet är utan sin förälder på besök. När barnet sedan börjar på dagis efter inskolningen är det bra ifall egenvårdaren kan ordna sina arbetsskiftet så att hon är på plats när barnet är där. Med många barn och stora barngrupper kan det vara svårt men då behöver egenvårdaren i alla fall vara på plats när barnet kommer eftersom separationen från föräldern kan vara svår för barnet till en början och då behöver det vara någon som känner barnet och barnet knutit an till. (Kanninen, Sigfrids & Backman, 2009, s. 102-103)

5.3 Egenvårdarmodellen i vardagen

Egenvårdarmodellen är skapad för att barn som börjar på dagis ska känna att de är trygga i sin nya omgivning. Vid framtagandet av modellen har man undersökt vad det är som gör att barn känner sig otrygg eller trygg i olika situationer som uppkommer i vardagen och hur gör man när ett barn känner sig otryggt. Det är lätt hänt att barn känner sig osäkra i en stor grupp så egenvårdarmodellen betonar vikten av att använda sig av smågruppsverksamhet. Grupperna på daghem i Finland består idag allt som oftast av 21 barn och då behöver man dela in gruppen i flera smågrupper. I handledningsboken för egenvårdarmodellen rekommenderar man *”..att smågrupperna indelas enligt egenvårdare och att de håller sig till sin egen smågrupp så långt arbetssituationen och arbetstiderna medger.”*. Egenvårdaren ska finnas när till hands för sina barn vid övergångar som av- och påklädning, toalettbesök, vilan med mera. I kapitel 3.1 beskrevs det hur barn skapar en anknytning genom att bli bekräftad och få sina behov mötta av en person flera gånger om, när barnet då hamnar in i en situation där det känner sig osäker så behöver egenvårdaren finnas där för att ge barnet

den trygghet det behöver. Ett praktiskt exempel på detta kan vara när barnet ska avsluta en uppgift för att göra något annat som att gå från lek till samling, så behöver egenvårdaren vara nära för att ge trygghet och bekräfta barnet. Egenvårdaren kan inte vara övertydlig med vad hen gör eller kommer att göra, Kanninen, Sigfrids och Backman menar att man ska berätta för barnet vart man går även om det inte tar lång tid. Till exempel att pedagogen behöver hämta en penna eller gå på toaletten. (Kanninen, Sigfrids & Backman, 2009, s. 53)

Vid måltider, toalettbesök och påklädning för att gå ut ska egenvårdaren enligt egenvårdarmodellen vara med sina barn. Egenvårdaren ska sitta i samma bord och gärna servera maten åt sina ”egna” barn samt vara den som följer med barnen vid toalettbesök och finns där vid påklädningen. Alla dessa situationer kan skapa oro eller oönskat beteende hos barnen och egenvårdaren behöver därför vara den som är där ifall detta sker för att hon känner barnet bäst och vet hur hon kan lugna barnet på bästa sätt. Att en okänd person försöker lugna ett barn som är oroligt kan förvärra situationen. Egenvårdaren har vid inskolningen pratat med föräldrarna som berättar hur deras barn kan reagera i situationer där barnet blir oroligt, hungrigt, trött, ledsen eller andra känslor och detta gör att egenvårdaren kan lugna ner barnet eller stoppa oönskat beteende hos barnet lättare än någon som inte besitter denna kunskap. (Kanninen, Sigfrids & Backman, 2009, s. 54-55)

Vilan är en viktig och nödvändig del av vardagen på dagis. Barn utsatt för väldigt mycket stimulans under vårdagen och de behöver koppla av för att orka lära sig, leka och vara nyfikna. Forskning visar även att kortisolhalten är högre hos barn som har heldagsvård jämfört med deltidsvård på daghem. Den förhöjda nivån av kortisol har negativa effekter på hjärnan den försämrar inlärningsförmågan, immunförsvaret och barns avslappningsförmåga. För barn är det därför extra viktigt med en stund under dagen där de får koppla av och egenvårdaren medför den trygghet barnen behöver för att kunna göra det under vilan. (Kanninen, Sigfrids & Backman, 2009, s.56)

5.4 En ny egenvårdare

Anknytningen till en egenvårdare är precis som anknytningen till en förälder, den tar tid att skapa. Anknytningen till en egenvårdare på dagis ersätter inte de tidigare anknytningarna men barnet kommer aktivera ett anknytningssystem när det kommer till dagis och lär sig att på dagis finns det ett behov för den anknytningsperson som funnits där för mig alla andra gånger jag behövt bekräftelse eller tröst. Ett typiskt exempel på detta är att ett barn kan ha en väldigt

nära relation med sin egenvårdare med när barnet träffar henne i mataffären så är barnet blygt och betar sig annorlunda mot egenvåraren än vad det gör vid dagis. Primäranknytningssystem kan aktiveras var som helst med de sekundära anknytningssystemen kan kräva specifika situationer. (Kanninen, Sigfrids & Backman, 2009, s. 59)

Egenvårdarmodellen föredrar att egenvårdaren följer med sina barn när de byter grupp, till exempel när ett barn flyttar från en avdelning för mindre barn till en avdelning för större barn vart efter de blir äldre. Det bästa och tryggaste för barnen är enligt modellen att egenvårdaren flyttar med barnen genom hela dagvården och alla avdelningar men det är inte alltid möjligt i praktiken att utföra. Ifall egenvårdaren inte kan följa med barnet så behöver man meddela föräldrarna och förbereda barnet i god tid så att övergången till en ny egenvårdare blir så smidig som möjlig. Barnet behöver precis som vid anknytningen av sin första egenvårdare få tid att knyta an till sin nya egenvårdare. Behöver barnet inte byta avdelning utan bara byter egenvårdare så finns det en trygghet i den bekanta avdelningen och de andra i personalen som redan jobbar i gruppen. Det är då bra att se till tidigare interaktioner och vem barnet kommer bäst överens med av de andra vuxna när man väljer ny egenvårdare. Ifall barnet måste byta både egenvårdare och avdelning så är det extra viktigt att ge barnet den tiden det behöver för att anpassa sig till situationen, flera besök tillsammans med den första egenvårdaren kan behövas. (Kanninen, Sigfrids & Backman, 2009, s. 60-61)

En orsak till varför många daghem väljer att bara använda sig av egenvårdarmodellen vid inskolningen och under de första veckorna av ett barns dagvård är just för att personalen kan ha svårt att få arbetsscheman att gå ihop med barnens. Under flera års tid har man skrivit om den akuta personalbristen på daghem i Helsingfors. År 2018 skriver Svenska Yle en artikel om den akuta bristen av behörig dagvårdspersonal, 2019 skriver de en liknande artikel och 2020 skriver de fortfarande samma sak om personalbristen på daghem i Helsingfors. Detta leder till ständiga personalbyten, vikarier och obehörig personal. När personalen hela tiden ändras så blir det också svårt att följa egenvårdarmodellen fullt ut och daghem väljer det som passar dem och deras barn bäst. (Sandell, 2018; Beijar, 2019; Åkerholm, 2020)

6. Sammanfattning av teorin

Jag kommer i detta kapitel att sammanfatta den teori som jag presenterat. Anknytningsteorin har sin början i Storbritannien under 1920-talet fram till mitten av decenniet. John Bowlby en av de viktigaste i framtagandet av anknytningsteorin såg ett mönster mellan barn som saknade en vårdnadshavare och kriminalitet. Han fick hjälp av Mary Ainsworth att sedan sprida vidare deras teori från Europa till Amerika. Makarna Robertson gjorde även viktiga fältstudier som hjälpte Bowlby att vidare förstå anknytningen mellan barn och föräldrar och vidare utveckla anknytningsteorin.

Ett barn har lika stort behov av mat och sömn som anknytning så det är lika viktigt för föräldrar att skapa en trygg anknytning med sitt barn som att det får tillräckligt med mat och sömn. Vi kan jämföra det med att ett barn som får skapa en trygg anknytning med sin förälder är lika som att ett barn får tillräckligt och hälsosam mat samt tillräckligt med god sömn. Spädbarn skapar ett typ av anknytningsmönster beroende på föräldrarnas sätt och förmåga att bemöta barnets behov. Får barnet mat när det är hungrigt? Får barnet sova när det är trött? Får barnet tröst när det är rädd eller ledset? Anknytningsmönstret skapas baserat på hur föräldern möter dessa känslor hos barnet om och om igen. Ett barn med trygg anknytning vet att när det gråter så klarar dess förälder av att avläsa barnets behov för att tillfredsställa det. Hur anknytningsmönster formas är lika för alla barn i hela världen och de flesta barn har en trygg anknytning till åtminstone en förälder. Hela 60 till 70 procent har trygg anknytning i världen och alla länder enskilt, variationer finns sedan i de resterande procenten i vilka andra typer av anknytningsmönster som finns i olika länder. Vilken typ av anknytningsmönster som sedan är näst vanligast i olika länder beror på olika kulturer och normer som finns i den del av världen som landet befinner sig i.

De fyra olika anknytningsmönstren är trygg anknytning, otrygg undvikande anknytning, otrygg ambivalent anknytning och desorganiserad anknytning. Den trygga anknytningen som även är den vanligaste skapas då föräldrarna klarar av att möta barnets behov och ger barnet en trygg uppväxt att växa och utforska i. I anknytningsteorin pratar man om den trygga basen som föräldern är dit barnet får komma för att få tröst eller bara för att tanka lite kärlek mellan varven för att sedan fortsatt leka och vara nyfiket. När dessa barn sedan växer upp kan de tack vare de verktyg de fått av sina föräldrar skapa goda och meningsfulla relationer. Ett barn behöver känna sig tryggt för att våga vara nyfiket för att utvecklas och utforska sin omgivning.

Den otrygga undvikande anknytningen skapas när föräldrarna bara klarar av att bekräfta en del av barnets behov men inte alla som barnet behöver. Ett typiskt exempel på detta är när barnet får mat, sömn och andra fysiska behov bemötta men inte tröst när det är ledset eller behöver kärlek. Föräldern kan anse sig ta väl hand om barnet men tycker inte att barnet behöver gråta över ”små saker”. Dessa barn växer ofta upp och blir väldigt självständiga men har även svårt att fråga om hjälp när de behöver. Deras erfarenheter från när de var barn lärde dem att de ibland får klara sig själva och därför fixar de sina egna problem utan att be om hjälp. Detta i sin tur gör att personer med otryggundvikande anknytningsmönster ligger i stor risk för att bli utbrända eftersom de tar på sig för mycket på egen hand och kan inte lika lätt fråga om de får hjälp.

Barn som växer upp med föräldrar som är frånvarande och närvarande om vartannat bildar ett otryggt ambivalent anknytningsmönster. Föräldern kan var närvarande och besvara alla behov barnet har för att sedan vara frånvarande och då besvaras inga behov av anknytningspersonen. Dessa föräldrar är ofta missbrukare, kriminella eller lider av psykisk ohälsa vilket leder till att de ibland rent fysiskt försvinner ur barnets liv för att sedan komma tillbaka. De kan även finnas där fysiskt men inte vara närvarande mentalt på grund av mentala sjukdomar eller andra faktorer vilket gör att de inte kan bemöta sitt barns behov. Dessa barn växer upp och blir tvärtemot de undvikande barnen, de blir alltså väldigt beroende av andra människor. Som barn fanns det inget mönster för när deras föräldrar var närvarande eller inte så deras interna varningsklocka är ständigt påslagen. De har ofta stora bekräftelsebehov och har även svårt att lita på andra människor.

De barn som har den desorganiserade anknytningen behöver inte alltid följa ett och samma mönster. De andra anknytningsmönstren är lättare att känna igen hos en person för de ser ofta ut på liknande sätt, detta stämmer inte in på det desorganiserade anknytningsmönstret. Föräldrar till de här barnen är oregelbundna i sina förmågor att bekräfta sina barns behov och läsa av deras signaler. De har ofta för lite regler vilket leder till att barnen sätts i farliga situationer. Vi brukar prata om abdikerande och skrämmande/skrämnda föräldrar. De abdikerande föräldrarna saknar verktygen som behövs för att svara på sitt barns signaler och kan stå och titta på när sitt barn skadar sig utan att ingripa. De vet inte hur de skall göra i denna situation, detta kan bero på egna barndomstrauman, psykisk ohälsa eller något likande. De är passiva i sitt föräldraskap och låter ofta någon annan svara på deras barns olika signaler. De skrämmande/skrämnda föräldrarna är antingen de som skrämmer barnet eller själva blir skrämnda då barnet blir skrämt. I en del familjer kan den ena föräldern vara den skrämmande föräldern och den andra den skrämde vilket vi kan se i fall där den ena föräldern

misshandlar den andre. När den ena föräldern är den som gör att barnet blir rädd och behöver få trygghet av sin anknytningsperson så är den andre rädd själv och barnet får ingen tröst av någon. När ett barn har skrämmande föräldrar så blir barnet först skrämt och behöver tröst men den som barnet vill ha tröst av är den som från första början skrämt dem så de hamnar i en ändlös cirkel av rädsla som inte tar slut. Eftersom de desorganiserade barnen inte får den hjälp de behöver från sina föräldrar lämnas de med för stora problem att lösa på egen hand. Vid krissituationer så har människor inbyggda svarsalternativ fly, fäktas eller förstelna, de desorganiserade barnen saknar dessa och kan därför bete sig irrationellt i en krissituation.

Dagvårds personal har en viktig uppgift i dagens samhälle. Barn behöver känna sig trygga för att våga vara nyfikna och utforska sin omgivning och sig själva. Barn behöver utforska sin omgivning och sig själv för att kunna växa och utvecklas i en önskvärd takt. Personalen behöver arbeta utgående från varje individuellt barn och möta barnet där det är. Inskolningen behöver vara tillräckligt lugn trygg för att barnet skall kunna knyta an till en pedagog eller två. Pedagogen kommer då bli en sekundär anknytningsperson för barnet och barnet kommer vända sig till pedagogen då den primära anknytningspersonen inte är tillgänglig.

Varje dag som ett barn lämnas på daghemmet kan vara svårt för barnet även efter att barnet kommit in i gruppen och trivs på daghemmet. För små barn kan en separation från föräldrarna alltså de primära anknytningspersonerna vara jämförbart med att en förälder dör. Småbarn saknar tidsuppfattning och när föräldern inte syns eller finns nära intill så existerar inte föräldern mera i barnets värld. Efter en lång separation kan barnet glömma bort sin förälder och den primära anknytningskontakten bryts.

Det var Katri Kanninen och Arja Sigfrids som tillsammans med Ann Backman tog fram den bok som idag fungerar som handbok för egenvårdare i dagvården. Egenvårdarmodellen bygger på att varje barn som börjar på daghemmet får en egenvårdare som tar hand om dem på daghemmet. Tanken med att ha en egenvårdare är att barnen ska få knyta an till en person istället för att knyta an till flera vuxna samtidigt. I en barngrupp med 21 barn finns det fyra till fem stycken i personalen och barnen fördelas jämnt så att alla vuxna har ungefär lika många barn som de är egenvårdare till. Detta gör att personalen har lättare att se till alla barnens behov i gruppen när de har några barn som de sätter sitt fokus på. Egenvårdaren är den i personalen som sköter all kontakt med barnet och familjen speciellt i början. Vart efter tiden går kan annan personal också sköta en del av kontakten med det är egenvårdarens ansvar att sköta om sina barn och deras familjer. Man måste presentera en ny egenvårdare i god tid för familjen och barnet i fråga när det av olika anledningar sker byte av personal eller

om barnet byter daghem. Barnet behöver tid att anpassa sig till situationen och eftersom varje barn är olika så kan denna process ta olika länge så det är viktigt att börja överföringen i god tid. Enligt egenvårdarmodellen så ska barnen i första hand äta, sova och göra alla övergångar med sin egenvårdare. Barnet behöver oftast bekräftelse vid nya och känsliga situationer och därför är det viktigt att egenvårdaren finns där eller nära till hands.

7. Metod och tillvägagångssätt

Jag kommer i detta kapitel av mitt arbete redogöra vilken metod och tillvägagångssätt jag valt att använda mig av. I kapitlet förklarar jag även varför jag valde att använda mig av en kvalitativ undersökningsmetod. Jag kommer även att redogöra hur jag skyddat mina respondenters identiteter i min redovisning samt klargöra teorin för den kvalitativa forskningsmetoden som jag valt att använda mig av.

7.1 Kvalitativ forsknings metod

Jag valde tidigt i mitt arbete att använda mig av en kvalitativ forskningsmetod eftersom jag den passar mitt syfte bäst. Med kvalitativa intervjuer kan jag få en djupare förståelse över mina respondenters svar samtidigt som jag kan ställa eventuella följdfrågor som uppstår.

När man använder sig av den kvalitativa forskningsmetoden och forskningsintervjun så försöker intervjuaren få en förståelse för respondenternas syn på världen och se saker från respondenternas synvinkel. Alla har upplevt olika saker i livet och den kvalitativa forskningsmetoden försöker ta vara på respondenternas individuella erfarenheter och hur det påverkar deras syn på olika saker. I själva forskningsintervjun så handlar det om ett utbyte av tankar och åsikter som både intervjuaren och den som blir intervjuad har ett intresse av. (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 17-18)

Den kvalitativa forskningsintervjun kan delas in i sju stadier. Tematisering av intervjuprojektet, planering, själva intervjun, utskrift, analys, verifiering och rapportering. (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 36)

Det första stadiet, tematisering innebär att man klargör temat som kommer undersökas forskningen. I detta stadie så behöver man ta reda på förkunskap om själva ämnet som

forskas i och skaffa sig kunskap om flera intervju- och analystekniker. Det är viktigt att lära sig om flera olika tekniker för en intervju och analys för att se vilken som lämpar sig bäst för den studien som man själv ska utföra. (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 120)

Det andra stadiet, planering handlar om de förberedelser man behöver ta i beaktan innan man kan sätta igång sin undersökning. Det är viktigt att man i planeringsstadiet tar alla de sju stadierna i beaktan för sin forskning. (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 125)

I det tredje stadiet, intervjun så sker ett samtal mellan två parter som har ett gemensamt intresse som de för en dialog om. Den part som intervjuar den andra parten har förberett sig med frågor som ska ställas i en viss ordning men det är viktigt att kunna vara flexibel om man i stunder märker att förändringar behöver göras. (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 139-140)

Det fjärde stadiet, utskrift innebär att intervjun skrivs om från talspråk till skriftspråk för att kunna analyseras lättare. (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 197)

Det femte stadiet, analys innebär att man ser vad forskningen fått fram för resultat. "Att analysera betyder att separera något i delar eller element.". (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 210)

Det sjätte stadiet, verifiering handlar om att forskaren ser kritiskt på sin analys för att kontrollera att forskningen inte är snedvriden. "Han spelar djävulens advokat inför sina egna resultat.". (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 268)

Det sjunde och sista stadiet är rapportering. Rapporteringen innebär inte att man åter representerar det man redan tagit fram i analysen och utskrifterna utan författaren i forskningen kan lägga sin egen prägel på hur resultatet läggs fram. Detta betyder att det är viktigt att hålla sig till de etiska regler som finns för att resultatet fortfarande ska vara riktigt. (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 287, 292)

7.2 Datasekretess

Det var viktigt för mig att mina respondenter skulle känna sig trygga med att svara på mina frågor jag ställde dem. Därför är respondenterna helt och hållet anonyma i mitt arbete och det framkommer heller inte namn på något av daghemmen eller orter var respondenterna

jobbar. Jag förklarade innan jag påbörjade mina intervjuer att jag har tystnadsplikt och att deras identiteter skulle förbli hemliga. Jag valde att spela in intervjun på min telefon med respondenternas tillåtelse och efter att jag gjort alla utskriftar så raderade jag inspelningarna.

7.3 Analysmetod och bearbetning

I mitt arbete så valde jag att använda mig av analysmetoden teoretisk tolkning. Jag anser att det passar bäst för mitt sätt att jobba och för det arbete jag gjort hittills. Analysmetoden innebär att det inte direkt finns några specifika tekniker eller metoder som man använder sig av. Forskaren läser genom utskriftarna flera gånger om och gör egna tolkningar, reflektioner och anteckningar vartefter. (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 253)

8. Resultatredovisning

I följande kapitel kommer jag att redogöra mitt resultat av de intervjuer som jag utfört i min studie. Jag valde att göra en kvalitativ studie så jag har intervjuat fem personer inom småbarnspedagogiken i mitt arbete. Svaren kommer jag att framföra genom text för att det skall vara lättöverskådligt och enkelt att förstå. Jag har tolkat svaren och förkortat en del av dem men har inte ändrat på innebörden av vad personerna själva sagt under intervjun.

De fem personer jag intervjuat kommer hållas anonyma och jag kommer därför benämna dem som respondenter i redovisningen. Alla av dem jobbar inom småbarnspedagogiken som lärare eller barnskötare, de hör till privata och kommunala dagvården i Österbotten.

Jag kommer att skriva om svaren till text och citera dem. Vid långa svar har jag valt att korta av svaren och tar bara med det väsentliga.

8.1 Vad har du för kunskap om anknytning?

Den första frågan som jag ställde mina respondenter under intervjun var, *vad har du för kunskap om anknytning?* Jag ville veta respondenternas allmänna kunskap om anknytning

så jag höll frågan så öppen som möjligt. Svaren som respondenterna gav liknade varandra. Majoriteten av respondenterna svarade att de fått sin kunskap om anknytning från arbetserfarenheter och skolning i egenvårdarmodellen. Respondenterna tänkte också på anknytningen mellan barn och vårdnadshavare och några av respondenterna tänkte på anknytningen mellan barn och daghemspersonal. Det var svårt för vissa respondenter att komma på vad de skulle svara till en början eftersom att det är en ganska bred fråga. Jag gav dem tid att tänka och när de väl kom igång så hade de flesta långa och utförliga svar.

”Tänker först och främst på den tidiga anknytningen, den viktiga anknytningen mellan mamma/pappa och barn. Sedan anknytningen på dagis som finns mellan barn och deras pedagoger.”

”Från arbetserfarenhet, anknytningen är det viktigaste att fokusera på när man tar emot ett nytt barn. Viktigt med ett litet förtroende från första början.”

”Kunskap om anknytningen kommer från att man på min arbetsplats har egenvårdarmodellen.”

”Kunskapen kommer från arbetserfarenhet och egenvårdarmodellen, viktigt att ett nytt barn inte har för många som de behöver knyta an till på samma gång. Speciellt viktigt för yngre barn som inte kan knyta an till många personer samtidigt.”

”Jag tänker tillbaka på när man själv fick barn och det man gjorde då för att knyta an med sitt barn. Jag tänker speciellt på spädbarn och deras anknytning till mamman.”

8.2 Var har du lärt dig det du kan?

Min följande fråga löd *var har du lärt dig det du kan om anknytning?*. De flesta av respondenterna hade redan i första frågan gått in i den andra frågan men jag ville ändå veta mera exakt var de fått sin kunskap ifrån. Alla respondenter utom en hade fått någon typ av kunskap från sina studier, och en klar majoritet tyckte att de lärt sig det de kan från arbetserfarenheter. Några av respondenterna nämnde även egenvårdarskolningen där de tyckte de hade lärt sig saker om anknytningen.

”I skolan (bi), senare det man tagit reda på själv utav eget intresse.”

”Från studier till barnträdgårdslärare men också från arbetslivet. Framför allt från egenvårdarutbildningen som jag fick via arbetet.”

”Från kurser och litteratur och lite från studier (socioonom).”

”Största delen av kunskapen kommer från arbetserfarenheter och skolningen i egenvårdarmodellen. Fick säkert kunskap i utbildningen till barnträdgårdslärare med den minns jag inte mera av.”

”Via litteratur som man läst när man var gravid och ny mamma.”

Jag tror att egenvårdarskolningen som flera av respondenterna gått och svarar att det är där de lärt sej det de kan om anknytning är till stor nytta. Även om många fått någon typ av information från den utbildning de gått så är det alltid bra att gå fortbildningar och andra skolningar om man har möjlighet även i arbetslivet. Svaren visar även att det växer fram ett intresse för flera att läsa in sig i anknytningsteorin när man själv blir förälder. Jag tror det är vanligt att man vill veta mera om hur man ger trygghet åt ett nyfött barn eftersom att det är ett stort steg att själv vara ansvarig för ett liv.

8.3 Använder du dig av din kunskap?

Jag fortsatte intervjun med min tredje fråga som var *använder du dig av din kunskap om anknytning i ditt jobb på dagis?*. Respondenternas svar varierade från att de tror att de använder sig av sin kunskap om anknytning omedvetet och medvetet. De respondenter som ansåg sig ha bra koll på anknytningens betydelse var mera trolig att svara att de använde sig av sin kunskap medvetet på sin arbetsplats med barn.

”Undermedvetet, men tror att jag skulle använda mig av den mera ifall jag jobbade med yngre barn. Inte medvetet i alla fall.”

”Ja, dagligen. Litar på utbildningen man fått.”

”Mycket medvetet vid inskolningen.”

”Medvetet använder jag mig av min kunskap. Speciellt i början när ett nytt barn börjar och jag inte är egenvårdare till barnet så ger jag inte mycket uppmärksamhet till barnet utan låter barnet komma in i gruppen och knyta an till sin egenvårdare ostört. Vartefter tiden går så närmar jag mig barnet sakta när jag ser att det känner sig tryggt i gruppen.”

”Inte medvetet, tänker kanske extra på anknytningen vid inskolningen.”

Det var blandade svar ifall användningen av den kunskap de har sker medvetet eller omedvetet. Några av respondenterna tänkte länge och insåg att det nog är medvetet också även om det oftast sker omedvetet i vardagen. Många av de saker personalen gör i sitt vardagliga jobb är rutinmässiga saker som har diskuterats på förhand på personalmöten eller liknade. När man på olika möten pratar om hur man vill att alla hanterat vissa situationer på det daghem man jobbar så finns det oftast en pedagogisk orsak bakom. Till exempel om man på ett daghem kommit fram till att man på vilan alltid följer samma rutin genom att börja med lugn musik, sedan lyssna på en saga och till sist avsluta med lugn musik för att barnen ska känna sig trygga så har man en genomtänkt orsak till det. I vardagen glömmar man lätt bort att man har rutiner, regler och metoder man jobbar utifrån på grund av att man en gång kommit överens om att, detta gör vi för att våra barn ska känna sig så trygga och säkra som möjligt. Då jobbar man ju dagligen utifrån anknytningsteorin utan att man direkt tänker på det. Av egna erfarenheter idag så vet jag att allt man gör inom dagvården idag måste utvärderas efter en tid så allt jobb som gör finns det en genomtänkt orsak bakom.

8.4 Vad tänker du på vid inskolningen?

Vidare i intervjun så ställde jag frågan *vad tänker du på vid inskolningen för att barnen ska känna sig så trygga som möjligt?* Respondenterna gav många olika svar på frågan, majoriteten var ändå överens om att man brukar fokusera på barnet och gör så att barnet

känner sig tryggt. En av respondenterna avvek och tog upp hur hen brukar ta föräldrarna i beaktan vid inskolningen också.

”Att man ser och bekräftar dem, försöker bli ”kompis” med dem. Försöker att själv vara trygg så att barnet kan känna sig trygg.”

”Brukar rekommendera korta dagar till en början och gärna att mamma kan vara med på morgonen en stund och sedan försiktigt avlägsna sig. Försöker att inte ha för mycket program till en början utan befästa två saker, till exempel samlingen och utevistelse. Det går att öka på programmen och tiden vartefter barnet blir bekvämt.”

”Att man finns på plats när barnet kommer och att man har en tillräckligt lång inskolning. Att föräldrarna är med till en början. Att det är egenvårdaren som tar emot barnet på morgon när det kommer och man som egenvårdare har en famn ledig. På lilla sidan fokuserar vi mycket på tryggheten hos barnet.”

”Att man ser barnet och ger det uppmärksamhet. När barnet kommer på besök så pratar man med barnet främst och inte bara med föräldrarna. Hjälper till att komma in i gruppen och knyta kompisrelationer.”

”Ta föräldrarnas behov i beaktan, det kan vara svårt för dem också att deras barn börjar dagis. Ger barnet tid att bli trygg på dagis. Ger inskolning i den grad som barnet har behov.”

Det är bra att respondenterna tänker extra mycket på anknytningen vid inskolningen av ett barn eftersom att det är då det oftast behövs som mest. Daghemstarten är spännande för de flesta barn och kan till och med vara skrämmande för andra. Jag tycker att det visar en stor kompetens hos mina respondenter angående anknytning och hur man bemöter ett barn på ett bra sätt. Respondenterna gav många bra svar på hur de gör när de försöker knyta an till ett barn och de flesta svarade att det viktigaste är att man finns nära barnet den första tiden. Det jag tyckte var utmärkande var att en av mina respondenter svarade att det är viktigt att ta föräldrarnas behov i beaktan. Jag håller absolut med eftersom att jag tror att föräldrarnas känslor lätt speglas av hos barnet. Det är viktigt att förädlarna har ett förtroende till

dagvårdspersonalen för om förädlarna är positivt inställda på starten så kan känslan ha inverkan på barnet. De flesta föräldrar är säkert lite nervösa när deras barn börjar dagvården för första gången och det hör absolut till daghemmets personal att prata med föräldrarna så att det finns en öppen kommunikation mellan hemmet och dagvården. Därför tycker jag att det var en bra poäng respondenten hade men det är säkert lätt hänt att förädlarnas känslor hamnar i bakgrunden vid daghemsstarten. Det är även skrivet i lagen om småbarnspedagogik att personalen ska, *i samverkan med barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare främja en harmonisk utveckling hos barnet och dess holistiska välbefinnande samt stödja barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare i fostringsarbetet*. För barnets och hela familjens bästa behöver personalen inom småbarnspedagogiken finnas som stöd för föräldrarna och ge råd och verktyg för fostring och omvårdnad. (Lag om småbarnspedagogik, 540/2018, 3 §)

8.5 Vad tycker du om egenvårdarmodellen?

I min sista fråga ville jag veta vad respondenterna tyckte om egenvårdarmodellen. Frågan jag ställde var *vad tycker du om egenvårdarmodellen, för- och nackdelar?* Några av respondenterna har gått skolning i egenvårdarmodellen och jobbar mer eller mindre utgående från den och andra har bara hört talas om modellen. Alla respondenter visste i alla fall vad grundtanken med egenvårdarmodellen är.

”Att den är bra, speciellt för yngre barn. Man märker att modellen fungerar. Finns nackdelar med den, till exempel ifall egenvårdaren är sjuk under en längre tid men det är ändå ett bra verktyg och jag föredrar att jobba utifrån egenvårdarmodellen.”

”Stor nytta av egenvårdarmodellen, lärde mig mycket under skolningen till egenvårdare även om jag var skeptiskt inställd. Finns vissa nackdelar men bra att man kan välja det som man själv sett har fungerat.”

”Tycker att det är en jättebra metod, de delar som de använder sig av. Vi använder oss speciellt av egenvårdarmodellen vid inskolningen och till en början mera tills barnet är trygg i gruppen. Vid resterande tiden av terminen så använder vi oss inte av egenvårdarmodellen utan alla barn vårdas lika av alla vårdare på avdelningen.”

”Tycker inte om egenvårdarmodellen i dess sanna form, det är en stor förlust ifall egenvårdaren är sjuk och barnen blir vilsna. Men egenvårdarmodellen fungerar väldigt bra vid inskolningen och bra att egenvårdaren kör samma tider som barnet några veckor. Vartefter avvänjer man barnet från egenvårdaren så att de känner sig trygga med andra vårdare på avdelningen också. Jag tycker heller inte att det är en bra ide att dela in gruppen utgående från egenvårdare och vilka barn de har utan det finns andra sätt att dela in gruppen i mindre grupper som är bättre. Det är bättre när man jobbar i smågrupper att dela in gruppen utgående från behov eller vad de behöver träna, vem de leker med osv. Jag har sett fall där egenvårdarmodellen inte fungerar till exempel när egenvårdaren varit sjuk vid en dagvårdsstart för ett nytt barn. Egenvårdarmodellen är extremt viktig med de yngre barnen och jag har sett skillnaden när vårt daghem övergick till den hur barnen grät mindre vid inskolningen och den första tiden av starten som tidigare varit väldigt jobbig.”

”Vi har funderat på att använda oss mera av egenvårdarmodellen. Hittills så använder vi oss bara lite av egenvårdarmodellen när ett nytt barn börjar men det är mera outtalat. Jag tror att föräldrarna hade tyckt att det är obekvämt att pedagogerna kommer på hembesök så därför har vi inte tagit an egenvårdarmodellen ordentligt. Många av barnen på vårt dagis är också syskonpar så föräldrarna är bekanta sedan tidigare så hembesöken känns onödiga.”

Enligt mig är det en bra sak att alla använder sig av egenvårdarmodellen i någon utsträckning. Modellen är noggrant utformad och skapad utifrån barnet bästa och jag tror man kommer en bit på vägen av att bara ha gått skolningen. Det finns många bra metoder och situationer beskrivna i egenvårdarmodellen och alla daghem har nog någon typ av nytta av den. Daghem har olika möjligheter att jobba med egenvårdarmodellen och ingen av mina respondenter jobbar eller vill jobba enligt egenvårdarmodellen så som de egentligen är utformad för att användas. Alla av mina respondenter var överens om att den är svår att följa helt och håller eftersom att det lätt byter personal på daghem och barnen lämna i en svår situation ifall en egenvårdare är sjuk.

9. Slutdiskussion och kritisk granskning

I mitt sista kapitel kommer jag göra en sammanfattning av mitt examensarbete och den forskning jag gjort. Det kommer även framkomma en kritisk granskning av arbetet och processen för mitt examensarbete. Mitt syfte med examensarbetet var att ta reda på dagvårdspersonalens kunskap om anknytning och deras åsikter om egenvårdarmodellen. Jag ville veta hur utbildad personalen är inom ämnet och om det finns med i diverse utbildningar. Egenvårdarmodellen tas i bruk av allt flera daghem och jag ville veta vad personalen tycker

om modellen. Är den omtyckt? Vad anser personalen som använder den? Det är viktigt att ett barn skall känna sig tryggt för att kunna lära sig nya saker så hur gör personalen för att barnet ska känna sig tryggt vid en kritisk situation som inskolningen?

Det tog ett tag innan jag hade gjort mitt val att skriva om anknytning men det var nog det bästa beslut för mig och mitt arbete. Jag trivdes med ämnet och läste väldigt mycket litteratur för nöjes skull också. Det gjorde skrivprocessen mycket lättare när jag faktiskt var intresserad av det jag forskade i. Mitt arbete är delat i två delar, en teoridel där jag utförligt går genom anknytningens betydelse och sedan innebörden av egenvårdarmodellen. Den andra delen av mitt arbete är en presentation av den undersökning jag gjort med personal inom småbarnspedagogiken. Det deltog fem respondenter i min undersökning, de är barnskötare och lärare inom småbarnspedagogiken med olika utbildningar och olika åldrar. Jag känner att jag fick en bred svarsgrupp eftersom att respondenterna var i tjugo års ålder upp till sextio års ålder.

Jag tycker att jag ställde frågor som var relevanta till de frågeställningar jag hade. Det finns ändå ändringar jag hade gjort nu i efterhand för ett ännu bättre resultat. Jag valde till exempel att inte avslöja mitt ämne på förhand för mina respondenter för att deras svar skulle vara genuina och sanningsenliga. I efterhand kan jag tycka att det kunde ha varit en fördel att berätta för respondenterna att frågorna kommer handla om anknytning så att de varit lite mera förberedda. Under själva intervjun kändes det som att de inte fick fram så mycket som de egentligen visste om ämnet och mot slutet så blev svaren mera utförliga.

Det finns gott om litteratur när det gäller anknytning och anknytningsteorin. Det gjorde det lättare till viss del när jag skrev mitt examensarbete men det blev också en utmaning att välja de mest väsentliga och relevanta böckerna. Jag har i mitt arbete endast använt mig av tillförlitliga källor som är vetenskapliga och pålitliga. I och med detta så ökar validiteten för mitt examensarbete.

Min undersökning visade att mina respondenter har en god kunskap om anknytningen och dess betydelse i dagvården. Den visade även att egenvårdarmodellen är omtyckt av de som använder sig av den men inte den originella versionen. Ingen av mina respondenter är intresserade av att använda sig av egenvårdarmodellen så som den egentligen var tänkt att användas. Det var intressant att flera av mina respondenter lärt sig det de kan genom eget initiativ. Detta tror jag beror på att de själva har barn och därför velat ta reda på mera om hur ett barn knyter an till en förälder. Det var bra att en av mina respondenter tog upp att man

bör ta föräldrarna i beaktan vid en dagvårdsstart eftersom att det också kan kännas svårt för dem.

Mitt examensarbete har varit oerhört lärorikt och jag tror att jag kommer använda mig av den kunskap jag fått flera gånger i mitt liv, både i mitt jobb och privat. Jag vill rikta ett stort tack till mina respondenter som gjorde detta arbete till det som det är och mina handledare för deras stöd.

Referenser

Backman A., Kanninen K. & Sigfrids A., 2009. *Med barnaögon egenvårdarmodellen –ett verktyg till en trygg och trivsamt dagvård.* (Rapport nr 4). [online] https://www.fskompetenscentret.fi/Site/Data/2067/Files/FSKC%20RAPPORT%204_2009%20Med%20barnaogon%206_8_2009.pdf (hämtat 15.04.2020)

Bergström M., 2013. *Lyhört föräldraskap. Barns utveckling och anknytning de första fyra åren.* Lettland: Tryck Livonia Print.

Bowlby J., 2010 andra utgåvan. *En trygg bas. Kliniska tillämpningar av anknytningsteorin.* Stockholm: Natur & Kultur

Brandtzaeg I., Torsteinson S. & Öiestad G., 2016. *Se barnet inifrån att arbeta med anknytning i förskolan.* Lettland: Natur & Kultur

Broberg A., Granqvist P., Ivarsson T. & Mothander Risholm P., 2015. *Anknytningsteori. Betydelsen av nära känslomässiga relationer.* Lettland: Natur & Kultur.

Fahrman M., 1991. *Utvecklingspsykologi för förskolan.* Sverige: Studentlitteratur AB

Grina T., 2015. *Den livsviktiga anknytningen.* Polen: Gothia Fortbildning AB

Kvale S. & Brinkmann S., 2009. *Den kvalitativa forskningsintervjun.* Sverige: Studentlitteratur AB

Lag om småbarnspedagogik, 13.06.2018, 540. [online] <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2018/20180540> [hämtat 14.05.2021]

Svenska Yle, *Helsingfors daghem lider fortfarande av personalbrist – forskare: ”På lång sikt kan det innebära sämre skolresultat för barnen”* [Online] <https://svenska.yle.fi/artikel/2018/08/28/helsingfors-daghem-lider-fortfarande-av-personalbrist-forskare-pa-lang-sikt-kan> [hämtad 28.12.2020]

Svenska Yle, *Svenskspråkiga daghem i Helsingfors kan tvingas stänga på grund av personalbrist,* [Online] <https://svenska.yle.fi/artikel/2019/06/14/svensksprakiga-daghem-i-helsingfors-kan-tvingas-stanga-pa-grund-av-personalbrist> [hämtad 28.12.2020]

Svenska Yle, *Akut brist på personal på svenska dagisplatser i Helsingfors- då fick Edvin börja dagis på finska: ”Nog är man ju besviken”*, [Online] <https://svenska.yle.fi/artikel/2020/01/20/akut-brist-pa-svenska-dagisplatser-i-helsingfors-da-fick-edvin-borja-dagis-pa> [hämtad 28.12.2020]

Bilaga

1. Vad har du för kunskap om anknytning?
2. Var har du lärt dig det du kan om anknytning?
3. Använder du dig av din kunskap om anknytning i ditt jobb på dagis?
4. Vad tänker du på vid inskolningen för att barnen ska känna sig så trygga som möjligt?
5. Vad tycker du om egenvårdarmodellen?

-Följdfråga vad har egenvårdarmodellen för för- och nackdelar?